

Toespraak door Johan Beks bij SOVE op 4 juni 2011

Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde

In het gewone spraakgebruik wordt dit meestal verstaan als het aanbreken van “Het einde der Tijden”. Het einde, dat veel sektes zo graag verkondigen. “Het einde der tijden is nabij” Hoe vaak heb ik dit niet gehoord. Als nieuwsgierige jongen, die rond dwaalde op het voetbalterrein achter ons huis in Drachten, waar de Jehovagetuigen hun jaarlijkse bijeenkomst hielden. Als beginnend predikant toen een maatschappelijk werker mij opgewekt vertelde hoe hij elke grote ramp in de wereld verwelkomde als teken dat het einde der tijden nu wel stond te gebeuren. Als docent in Kenia toen een aantal jongeren mij uitnodigden om te spreken over de “Great Rapture”. Dat is de voorstelling die twee weken geleden gelovigen in de V.S. bezig hield. Namelijk dat voordat de wereld in een poel van vuur ten ondergaat de ware gelovigen gered zullen worden en opgetild ten hemel. Die uitnodiging heb ik afgeslagen. Maar nu kom ik er niet onderuit en moet ik wel ingaan op het geschrevene in Openbaringen. Want de uitleg die bovenstaande voorbeelden suggereren wordt door mij niet gedeeld.

Overdenking.

Om maar met de deur in huis te vallen. Het visioen in Openbaringen voert ons niet naar de hemel maar de hemel daalt neer op de aarde. Daarmee wordt meteen nogal wat recht gezet ten aanzien van al die voorstellingen van de hemel als zou het een soort wolken paradijs zijn, waarin door de gaten wij in de gaten worden gehouden. “Big brother is watching you”.

Het heeft mij regelmatig verbaasd hoe mensen buiten de kerk wisten te vertellen over hemel en het hiernamaals. Het hiernamaals dat eerder een hiernog maals leek te zijn. Zij wisten meer dan ik. Zo nu en dan had ik het vermoeden dat ze dachten mij daarmee een plezier te doen. Hetgeen niet zo was. Ik denk dat ik in mijn aarzeling in het gezelschap verkeer van veel bijbelse figuren. De meesten van hen hebben geen notie van het leven over de grens van ons bestaan. Een volwassen geloof heeft immers de kinderkamer achter zich gelaten.

Ook dit visioen uit Openbaringen is niet uit de kinderkamer afkomstig. Het is geen sprookje om in een innerlijke behoefte te voldoen. Het is eerder een pamflet, dat de hoop in de harten van benarde mensen brandende wil houden. Een pamflet, geschreven door een ziener, Johannes genaamd, maar waarschijnlijk niet Johannes de Evangelist. Daarvoor is dit geschrift te laat gedateerd.

Johannes ziet een visioen. En als je het zo zegt lijkt het dat hij dit letterlijk voor ogen heeft gezien zoals wij nu elkaar zien. Maar wat hij ziet blijft feitelijk in het vage. Want lees maar in hoofdstuk 21: 3. “En ik hoorde een grote stem, die zei: Zie de tent van God bij de mensen.”

Met andere woorden, dat wat hij ziet heeft hij gehoord. Op zich is dit bij zieners niets ongewoons. Een visioen is geen plaatje in de werkelijkheid. Vergelijk de roeping van Jesaja in hoofdstuk 6 wanneer hij in de tempel zo overweldigd wordt door Gods aanwezigheid. Wat ziet hij? De zomen van de Eeuwige vulden de tempel. De ruimte om te zien is dan wel erg beperkt. Maar het is de stem waaraan hij gehoor geeft. De stem die een beroep op Jesaja doet.

Wij lezen in dit pamflet:

“En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij gegaan, en de zee was niet meer”

Zo begint ons visioen waarbij de woorden in de tijd van de schrijver een andere betekenis hadden dan die wij er nu aan toe kennen. De hemel is niet het wolkenparadijs van onze BN-ers, maar de uitgehamerde koepel, die zich over de aarde heen spant. Dat was het wereldbeeld

dat de schrijver voor ogen had. Het was toen ook al een verouderde voorstelling. Johannes ziet voor zijn geestesoog hoe de eerste aarde en de eerste hemel voorbij zijn gegaan. Dat is niet de vernietiging en ondergang van onze aardbol. Het is voor hem de orde in de wereld zoals hij die ervaart in het leven van alle dag. Het is de orde van de Pax Romana, de met geweld opgelegde vrede van het Romeinse imperium. De orde van een wereld waarin in sommige streken en steden meer slaven leefden dan vrije burgers. Waar deze opgelegde vrede wel is waar voor stabiliteit zorgde, maar waarin veel mensen koopwaar waren, handelskapitaal. In zijn visioen voorziet Johannes dat aan die wereldorde een einde komt.

Die orde gaat voorbij, voorgoed voorbij

In de nieuwe wereld is ook geen plaats meer voor de zee. Voor de Joden was vanouds de zee een bedreiging. Het was de ondoorzichtige afgrond, waarin de chaos heerste en waar de zeemonsters verbleven. Het was zeker niet de plaats voor een zonovergoten vakantie aan het strand. Toen ik in Zandvoort woonde merkte ik al gauw dat deze zin bij de bewoners niet erg geliefd was.

Dat Johannes reikhalzend uitziend naar het einde van de eerste aarde en de eerste wereld is niet verwonderlijk. Voor hem was deze orde deze vrede van het Romeinse bestuur ten diepste geweld. Ook al was de onderdrukking en de vervolging bij lange na niet zo massaal als ons in het verleden wel is voorgehouden. Incidenteel vonden ze wel plaats en je wist nooit waar en hoe. Op dezelfde wijze als nu christenen in het Middenoosten de speelbal zijn van de grillen van de politiek van het moment. De onzekerheid blijft.

Voor Johannes staat vast deze orde kan niet duren, hieraan komt een einde. Nee niet komt, Ze zijn al geschied. Hoe wonderlijk dit ons ook in de oren klinkt. Ze zijn al geschied, vanwege wat in de Messias, het bokje, onthuld is in het duister van de geschiedenis. Ze zijn geschied bij de Eeuwige in wie heden, verleden en toekomst zijn besloten. Zijn naam is immers "Ik zal er zijn" Hij, de alfa en de omega, begin en einde zijn in Zijn hand.

Dat betekent niet dat wij daarmee de sleutel hebben voor het raadsel van de geschiedenis.

Wij kunnen daarmee geen zin geven aan de onzin en waanzin van het lijden en het geweld dat zovelen is en wordt aangedaan. Wij kunnen zo ook geen zin geven aan de dood van zovele gesneuvelden in onze oorlogen. Het duister van de geschiedenis blijft ons een raadsel.

Maar Johannes getuigt wel en met grote kracht en beeldend dat in onze krankzinnige geschiedenis eens de dag zal aanbreken, waarop wij kunnen uitroepen: "Zie de tent van God is bij de mensen". De dag dat wij kunnen ervaren, dat alle tranen zijn weggewist. Het ondenkbare werkelijkheid is geworden. God een nieuw verbond met de mensen op aarde heeft gesloten.

Daarvan is de stad die neerdaalt op aarde het symbool. Zij wordt voorgesteld al een perfecte kubus. Een symbool van volmaaktheid in de oudheid. Een stad waarvan het fundament de apostelen zijn en waarop de muren de namen van de stammen van Israel zijn geschreven.

In die stad is geen tempel, geen godshuis in welke vorm dan ook, geen kerk of moskee.

God is haar heiligdom. De stad waarin de poorten altijd open staan. Nooit zijn ze gesloten, omdat het duister is verdwenen. De glans van de Eeuwige is haar licht.

Met deze beelden van hoop bemoedigt Johannes de gemeente. Hij roept haar op om vanuit deze onthulling Zijn lichaam te zijn, de aardse bestaansvorm van deze God gestalte te geven in het hier en nu. Wie zich hieraan wil wagen is politiek en maatschappelijk gezien nog lang niet klaar.

Wij mogen het erop wagen. Want zie Ik maak alle dingen nieuw.